

STREET ART

ZEGEN OF LAST VOOR DE LEEFOMGEVING?

“GEKKEN EN DWAZEN SCHRIJVEN HUN NAMEN OP MUREN EN GLAZEN”

De kwaliteit van de openbare ruimte wordt in niet onbelangrijke mate bepaald door muren. Muren vormen de afscheiding tussen privé ruimtes en de openbare ruimte. Muren kunnen intrinsiek mooi of lelijk zijn. Het aanbrengen van tekst of tekeningen op een muur kan een verbetering of verslechtering van de leefkwaliteit met zich meebrengen. Aan de positieve vormen van muurverfraaiing gaat Ons Den Haag onder de noemer 'Street Art' in 2018 thematisch aandacht besteden.

Schrijven op muren

Wij weten uit de opgravingen te Pompeï dat het al in de oudheid niet ongebruikelijk was je naam in de muur te krassen. Heel lang werden blinde muren ook gebruikt voor het aanbrengen van politieke leuzen en commerciële uitingen. Maar ook kunstenaars en artiesten gebruikten al in de jaren 1960 de muur voor meer kunstzinnige uitingen. Q65 was niet alleen een fantastische 'bietband' maar had ook een geoliede PR-machine. Overal in de stad kwam je de naam van de band tegen. De Haagse kunstenaar Piet van den Heuvel bracht destijds op vele muren de kreet NPAKU, zijn pseudoniem, aan. Zijn schilderijen waren onlangs nog te zien in het Gemeentemuseum als onderdeel van de tentoonstelling Outsider Art. Wie tussen de struiken aan de Bij de Westermolens kijkt, ziet daar de laatste restanten van een werk dat de kunstenaars Willem van Doorn en Jan de Weerd er ooit aanbrachten.

NAPAKU, alias kunstenaar Piet van den Heuvel

Graffiti

Toch is het niet alleen kunst wat op de muren verschijnt. Eind jaren zestig ontstond in de Verenigde Staten de gewoonte om je naam overal op muren te spuiten. In eerste instantie waren deze 'tags' vooral bedoeld om de gebieden van de verschillende straatbendes af te bakenen, maar binnen een mum van tijd was een stad als New York bedolven onder de graffiti. Dat varieerde van simpel het zetten van een naam tot zeer bewerkelijke grafische kunstwerken, de zogeheten 'pieces'. "Watching your name go by" werd de geuzentitel voor 'pieces', aangebracht op treinen van de ondergrondse. Vandaag de dag is dit verschijnsel nog steeds te zien op sommige NS-treinen.

Trein met 'pieces' met een 'Haagse' insteek

Street Art

Uit een recente enquête van de Gemeente Den Haag blijkt dat circa de helft van de Hagenaars, vooral ouderen, zich stoort aan graffiti en/of aan wild geplakte posters. Meer dan de helft van de respondenten (58%) vindt het een goed idee om legale graffitikunst aan te brengen om illegale graffiti te weren. Het straatbeeld wordt er 'mooier' van volgens de bewoners. Van de bewoners vindt 12% legale graffitikunst geen goede ontwikkeling, vooral omdat het als storend wordt ervaren in het straatbeeld. Jongeren storen zich minder vaak aan graffiti en wild geplakte posters en vinden legale graffitikunst vaker een goede ontwikkeling. Inmiddels zijn er diverse vormen van legale street art in Den Haag. The Hague Street Art, onderdeel van Stichting Aight, heeft daarbij een stimulerende rol. Zo werden in stadsdeel Segbroek veel transformatorhuisjes door street artists verfraaid. Op diverse plaatsen in de stad zijn nu grote

kunstwerken op muren te bewonderen. De voorpagina van Ons Den Haag van juni/juli 2017 liet een prachtige muurschildering in Laak zien. Op de voorpagina van dit blad ziet u een werk van Margriet Snaaterse aan de Berensteinlaan. In de komende nummers zullen wij uitgebreid aandacht besteden aan de verschillende manieren waarop mede dankzij de inspanning van The Hague Street Art (THSA) de stad fraaier wordt. Zo zal THSA komend jaar de Binckhorst transformeren tot een street art district. De gemeente Den Haag heeft daarvoor een subsidie beschikbaar gesteld. Als voorproefje hieronder een foto van een project: een muurschildering in de tramtunnel ter herinnering aan de Haagse straatmuzikant Chuck Deely.

Chuck in de tramtunnel tussen Turfmarkt en Kalvermarkt

Niets nieuws onder de zon

Den Haag heeft honderden muurreclames gehad. Oude ansichtkaarten tonen in ieder geval een omvangrijk aantal van dergelijke reclames met een grote diversiteit aan beelden en letters. De meest markante en grote reclames bevonden zich in het centrum op blinde muren en ook op bouwschuttingen, die het historische Spuikwartier decennia hebben 'opgesierd'. In dit gedeelte van het centrum werden sloppen en binnenterreinen gesloopt in het kader van sanering en werden doorbraken gemaakt in verband met verkeersverbetering. Hierdoor kwamen op diverse punten blinde muren vrij. Daarnaast werden door stagnerende nieuwbouwplannen terreinen afgebakend met schuttingen, die door de gemeente dankbaar werden benut voor zowel geschilderde reclames als reclame op borden. Een meer logische wijze van het plaatsen van geschilderde reclames vond plaats in de wijken rond het centrum langs de doorgaande wegen. Hier was de bouwwijze zodanig dat er op veel hoeken blinde muren in het straatbeeld zichtbaar waren. Vooral in de wijken Zeeheldenkwartier, Duinoord en Statenkwartier werden veel muren voor reclameschilderingen benut. In lange doorgaande straten in andere wijken werden ook veel muurreclames aangebracht, zoals in de Weimarstraat, de Regentesselaan en de

Loosduinseweg. In de industriegebieden aan de Monstersestraat, de Laakhaven en later aan de Binckhorst deed de muurreclame eveneens van zich spreken.

In Den Haag zijn restanten van reclames nog aanwezig op de hoeken van de straten aan bijvoorbeeld de Loosduinsekade tussen de Valkenboskade en de Kamperfoeliestraat, maar ook in de zijstraten van de Statenlaan.

Eind jaren 1980 werd een kleine groep enthousiastelingen voor de geschilderde muurreclame in Den Haag zich bewust van het steeds sneller verdwijnen van dit fenomeen uit de stad. Dat leidde uiteindelijk tot een systematische restauratie en conservering van kenmerkende muurreclames door de Stichting Haags Industrieel Erfgoed (SHIE). In het volgende nummer zullen wij hier uitgebreider aandacht aan besteden.

Tasmanstraat bij speelplaats, gerestaureerde meer dan 100 jaar oude muurreclames. Foto Koos Havelaar

Pure poëzie

Een bijzonder project ten slotte is Archipel-poëzie. Op blinde muren worden in een speciaal geselecteerd lettertype teksten van gedichten in de wijken Archipel en Willemspark aangebracht. Inmiddels zijn zo'n veertien muurgedichten gerealiseerd.

Zegen of last?

Is daarmee alles wat op muren aangebracht wordt mooi? Zeker niet. Veel mensen storen zich aan de bekladding van muren met lukraak opgespoten namen. De gemeente heeft voor hen een mooie oplossing: de graffiti wordt gratis verwijderd. Ook deze Haagse schoonmakers krijgen in één van de komende nummers aandacht.

Casper de Weerd (tekst), Akbar Simonse (foto's, tenzij anders aangegeven), met medewerking van Ringo Mollinger (THSA), Koos Havelaar (SHIE).